

Bojnická ZOO oslavuje alebo za všetko môže diviak Mišo

Prvého januára tohto roku uplynulo 50 rokov odvtedy, ako bola ustanovená ako samostatná organizácia Zoologická záhrada Bojnica. Prvého apríla zas 50 rokov odvtedy, ako bola ZOO otvorená verejnosti. Zdôrazniť skutočnosť, že išlo o ustanovenie ZOO ako samostatnej inštitúcie je dôležité preto, že tým naznačujeme, že tu už pred týmto dátumom niečo podobné bolo, ale nie samostatné. A naozaj je to tak. Ale poďme po poriadku.

Na začiatku existencie Zoologickej záhrady Bojnica bolo Krajské nitrianske múzeum v Bojniciach (KNM) a jeho aktívny riaditeľ profesor Florián Hodál. Táto inštitúcia už v rokoch 1951 - 1952 zamerala svoju pozornosť na to, aby sa v hradnej priekope a v blízkosti hradnej brány začali chovať niektoré druhy našej fauny. Aj oni sa dali inšpirovať skutočnosťou, že už v roku 1943 sa v hradnej priekope okolo zámku objavil diviak Mišo, ktorého daroval vtedajšiemu vedeniu lesného hospodárstva v Bojniciach lesník z Klačna. Neskôr k nemu pribudla srnčia zver a nakoniec jeleň Paľo.

No a Krajské nitrianske múzeum sa rozhodlo, že súčasťou jeho prírodovednej časti budú aj spomenuté živé zvieratá. Počet zvierat sa rozrastal tak, že vo februári 1954 už múzeum chovalo 9 kusov danielovej zveri, 6 kusov jeleňov, 3 kusy jeleňa Dybowského, 5 kusov srnčej zveri, 5 kusov starých diviakov, 4 mladé diviaky, 1 mladého vlka, 1 orla kriklavého, 1 výra, 1 kaňu, 1 lišku, 1 jazveca. Už v tom čase malo záujem o ďalšie zvieratá. A tak sa iniciatíva pracovníkov Krajského nitrianskeho múzea v Bojniciach premenila na realitu. Dňa 28. decembra 1954 Rada Krajského národného výboru v Nitre svojím uznesením č. 215/1954 - R rozhodla oddeliť živé oddelenie KNM v Bojniciach a zriadiť samostatnú Zoologickú záhradu Nitrianskeho kraja v Bojniciach ako samostatnú organizáciu. Áno, také bolo prvé pomenovanie tejto inštitúcie. V novembri 1955 na zasadnutí poradného zboru ZOO sa rozhodlo, že názov

Ošetrovatel'ka Oľga Klincová pracuje v ZOO Bojnica už 34 rokov. Na fotografii (vľavo) je so svojou kolegynou Stelou Achimskou pri krste levičáka

bude Zoologická záhrada v Bojniciach. Aby bolo jasné, že záhrada nebude chovať iba zvieratá z tohto kraja.

Medzi prvými inštitúciami, ktoré sa podieľali na rozširovaní chovaných druhov, nájdeme aj Závodný klub ROH Filákov. Jeho prírodovedný odbor mal zriadený Živý kútik - zoologickú záhradu, ako ho oni označovali, ktorý mnohí považovali za predchodcu ZOO Bojnica. Z ponuky na kúpu päť mladých a dvoch starých vlkov zo zookútika vo Filákovke odkúpila jedného vlka - samca, pretože

ho potrebovali na dopárenie k svojej samici.

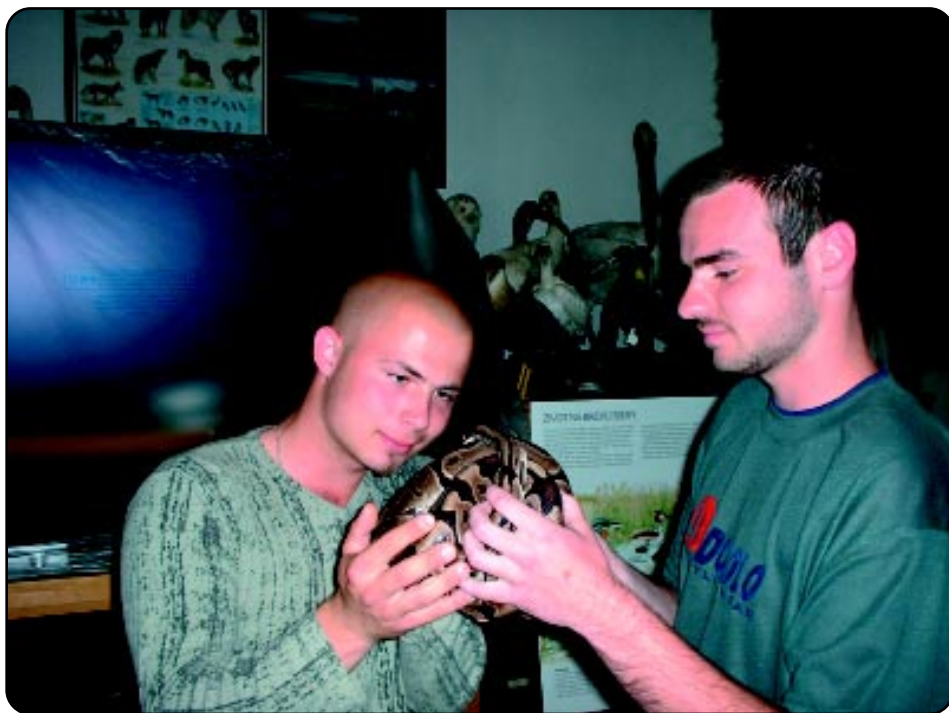
Dvadsať jeho januára 1955 bol v denníku Práca oznam o vypísanom súbehu na vedúceho Krajskej zoologickej záhrady v Bojniciach. Prihlásili sa traja záujemcovia. Vedúcim sa stal Ing. Gustáv Cmarko, ktorý si ďalšieho účastníka výberového konania, profesora Jána Kalužu, vybral za zootechnika.

Profesor Ján Kaluža si spomienku pri tomto jubileu zaslúži aj preto, že okrem zoologických činností sa ujal propagačnej a vzdelávacej činnosti. Ešte i dnes nachádzame v archívoch množstvo článkov, odborných statí, fotografií, ktorých bol autorom, a v knižniciach sa stretávame ešte s jeho mnohými knihami. A aby informácia o ňom bola úplnejšia, treba povedať, že bol spoluzakladateľom a neskôr riaditeľom Zoologickej záhrady v Bratislave.

K 14. máju 1955 v Zoologickej záhrade Nitrianskeho kraja pracovalo spolu 7 zamestnancov. A tí to začínali. Nebolo to vôbec jednoduché. Bola to prvá zoologická záhrada na Slovensku. Aj keď tu boli skúsenosti z existencie 10 zoologických záhrad v Čechách, predsa len išlo o špecifické problémy, ktoré musela nová záhrada riešiť. Ani Bojničania neboli v názoroch na záhradu jednotní. Pripomienky mali k tomu, že dravce budú v blízkosti obce, že by sa mohli znečistiť zdroje vody pitnej i termálnej, ktoré vedú pod záhradou do kúpeľov, a riešiť bolo treba aj mnoho ďalších problémov reálneho života. Jednoducho, nemali to tí, čo začínali, ľahké. Aby si Bojničanov naklonili, vedenie záhrady rozhodlo o bezplatnom vstupe Bojničanov do ZOO.

Záhradu bolo treba budovať, rozvíjať, rozširovať počet chovaných druhov, budovať nové priestory, pripravovať na túto špecifickú prácu pracovníkov, vytvárať vhodné podmienky pre zvieratá, pracovníkov i pre návštevníkov.

Dnes, pri spätnom pohľade, sa viac spomína na tie príjemnejšie udalosti. Aj keď v ich pozadí bola taká oby-

Zoškola býva najčastejšie miestom prvého kontaktu so živým hadom

čajná ľudská drina nadšencov. Stačí iba letmo prejsť niektorými momentmi z tejto päťdesiatročnej histórie a spomínať.

V roku 1954 sa začalo s budovaním provizórnych ubikácií a voliér, vybudoval sa vodovod úžitkovej vody pre napájanie zvierat, v roku 1955 bola podpísaná zmluva medzi ZOO a Štátnym majetkom Prievidza o dodávke zeleniny do ZOO. V júli 1955 chovala záhrada už 30 kusov dravej zveri. Vo svojom prvom roku dosiahla návštevnosť 45 000. V roku 1956 boli ukončené rozostavané kletky pre exotické vtáctvo, vyhotovila sa železobetónová ohrada pre diviaky, 2 série kletok a 12 ubikácií pre vtáky. V roku 1957 bol pri ZOO zriadený prvý krúžok chovateľov exotického vtáctva. V roku 1962 sa podaril prvý umelý odchov rysa ostrovida v strednej Európe, v roku 1972 sa podarilo ZOO Bojnice ako prvej v Európe a tretej na svete rozmnožiť anakundu paraguajskú v zajatí. V roku 1974 bolo dané do užívania detské ihrisko a otvorený bol pavilón opíc, v roku 1979 zas zooškola ako prvá v bývalom Československu. Otvorený bol tiež pavilón exotického vtáctva a dokončená odchovňa vodnej hydiny. V roku 1982 sa začala výstavba pavilónu slonov, dokončený a odovzdaný bol v roku 1984 po príchode Maji a Guli na Slovensko. V roku 1996 sa začalo s rekonštrukciou pavilónu opíc. Dokončený bol v roku 2002. V roku 1999 ako štvrtým v

Návštevníci ZOO sa môžu dozvedieť aj veľa zaujímavostí aj o neživej prírode

Ošetrovať si so svojím zvercom vytvoril pekný priateľský vzťah

Európe sa v ZOO podaril odchov zobákorožca Blythovho a v roku 2003 bolo dané do užívania Záchytné centrum pre zhabané a zaistené živočíchy. V jubilejnom roku 2005 zas bola sprístupnená detská ZOO v hodnote 7 miliónov korún.

Je toho veľa? Ale to je len časť tejto 50-ročnej histórie. Mnohé aj z uvedených stavieb boli postavené v akcii „Z“. Že už dnešní mladí nevedia, čo to je? To je škoda. Lebo v takýchto stavbách sú mozole a pot aj pracovníkov ZOO, obyvateľov Bojníc i ďalších zanietencov.

Ale prejdime k súčasnosti. ZOO Bojnice je od roku 1994 členom Európskej asociácie zoologických záhrad a akvárií (EAZA) a od roku 2003 členom prestížnej Svetovej asociácie zoologických záhrad a akvárií (WAZA). Iba na vysvetlenie. Dnes je vo svete okolo 1 200 zoologických záhrad a v tejto svetovej organizácii je z nich okolo 200.

Záhrada návštevníkom ponúka skoro 300 druhov a

okolo 1 700 jedincov zvierat. Ročne ZOO privíta viac ako 300 000 návštevníkov, čo je toľko ako počet návštev ostatných troch ZOO spolu. ZOO ročne pripraví okolo 260 podujatí pre verejnosť a zúčastní sa ich okolo 18 000 účastníkov. ZOO ponúka samostatné projekty pre nevidiacich, nepočujúcich, imobilných návštevníkov záhrady. Ďalší program je pre osobitné skupiny detí. Za zmienku stojí i vydávanie vlastného ZOOčasopisu.

Rozloha záhrady je takmer 41 hektárov, výstavná plocha je 20 hektárov, dĺžka chodníkov okolo 3,5 km, priemerná doba prehliadky je 2,5 hodiny. V tomto roku predpokladá záhrada privítať svojho 19-miliónového návštevníka.

A to ešte nie je zďaleka všetko, čo by sa o záhrade k tomuto jubileu patrilo povedať. Napríklad pripomeňme skutočnosť, že ako jediná štátna ZOO na Slovensku má povinnosti v starostlivosti o zhabané a zaistené živočí-

chy, ktoré sú tu umiestnené v záchytnom centre. Nemožno opomenúť starostlivosť záhrady o hendikepované živočíchy a prípadne o ich návrat do voľnej prírody. A skutočne to ešte nie je všetko. Je tu ešte účasť záhrady v 23 európskych chovných programoch, participácia na 10 aktuálnych zoznamoch regionálnych kníh, v 17 európskych plemenných knihách. Je tu spolupráca ZOO s orgánmi CITES, ŠOP SR, MŽP SR a ďalšími spoločnosťami a inštitúciami. Aj toto všetko sa skrýva za tými 50 rokmi a za každodennou drobnou prácou, ktorou záhrada žije. Budeme radi, ak záhrade zostanú verní jej návštevníci a budú sa sem radi vracáť. Okrem iného aj tým si záhrada i naďalej bude plniť sv oje poslanie.

Mgr. Ivan Kmeť

ZOO Bojnice

Foto: autor a archív ZOO Bojnice

Súťažný film Envirofilmu 2005

Pamäť vody alebo odkaz Jakuba Krčína (ČR)

réžia: Martin Skyba, kamera: Josef Nekvasil, Jasoň Šilhan)

Raz darmo, ku krajine, ktorá ešte pred pár rokmi patrila k spoločnému priestoru Československa, máme tak trochu iný vzťah. Južné Čechy sú stále pre mnohých synonymom pokojnej krásy, ale aj nepreberného množstva architektonických pamiatok a juhočeský rybník, to je pojem sám o sebe. Dokument pravidelného návštevníka Envirofilmu Martina Skybu je kombináciou netušene krásnych pohľadov na juhočeskú sústavu rybníkov, či už zo zeme alebo zo vzduchu, ale zároveň zdrojom zaujímavých informácií o ich histórii. Film však nie je iba jednoduchým vyratúvaním historických dát zo života tvorcov tejto jedinečnej sústavy – Štěpánka Netolického a Jakuba Krčína z Jelčan, ale zároveň upozorňuje na súčasné hodnoty tohto systému, ktoré sa zreteľne prejavili pri katastrofálnych povodniach v roku 2002. Pôvabná filmová prechádzka, ktorá poučuje, odhaľuje súvislosti, ale aj pozýva k návšteve, je ešte atraktívnejšia, ak si uvedomíme, že sústava rybníkov okolo Třebone aspiruje na zápis do Zoznamu svetového prírodného dedičstva.

